

คู่มือปฏิบัติเพื่อเข้าถึงอิสรภาพที่แท้จริงของชีวิต

คู่มือมนุษย์

ฉบับย่อ

พุทธทาสโอฬารภิกขุ

ย่อโดย

ภิกขุ จ. ชุตินฺธโร

คู่มือมนุษย์ (ฉบับย่อ)

ของ

พุทธทาสภิกขุ

ย่อโดย ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร

คลิกสั่งซื้อได้ที่นี้

@booktime

สุภาพใจ

คู่มือมนุษย์ (ฉบับย่อ) ของพุทธทาสภิกขุ

พิมพ์ครั้งที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

จัดพิมพ์โดย : สำนักพิมพ์สุภาพใจ บริษัท บุ๊ค ไทม์ จำกัด

ประธานกรรมการบริหาร : ปัญญา เฉลิมชัยกิจ

กรรมการผู้จัดการ : ไชนริงส์ เฉลิมชัยกิจ

ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : อลีน เฉลิมชัยกิจ

บรรณาธิการบริหาร : วรุตม์ ทองเชื้อ

บรรณาธิการ : วรุตม์ ทองเชื้อ

ออกแบบปก : พงศธร ชื่นประสิทธิ์

ศิลปกรรม : ณัฐพล ธรรมปที

ประสานงานฝ่ายโรงพิมพ์ : สุรินทร์ บุระณา

ฝ่ายขาย : มณัญญา ศิริวงษ์

ฝ่ายการตลาด : อัครณัฐ ชุ่มนุญ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
พุทธทาสภิกขุ

คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ – กรุงเทพฯ : สุภาพใจ 2565
152 หน้า

1. ธรรมเทศนา. 1. ชื่อเรื่อง

294.304

ISBN 978-616-14-0043-9

จัดจำหน่ายโดย : สายส่งสุภาพใจ

๒๑๔ ซ.พระรามที่ ๒ ซอย ๓๘ แขวงบางมด

เขตจอมทอง กทม. ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์: ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๔๑๕-๖๕๐๗, ๐-๒๔๑๕-๖๗๙๗

โทรสาร: ๐-๒๔๑๖-๗๗๔๔ www.booktime.cot.h

พิมพ์ที่ : บริษัท เกล็ดการพิมพ์ (1998) จำกัด

แนะนำเพิ่มเติมติดต่อ : ✉ editor@booktime.co.th

www.booktime.co.th

SukkhapabjaiPUB

คำอธิษฐาน

ขออธิษฐานให้ความหมายแห่ง “คู่มือมนุษย์” คือ
สัมมาทิฐิ จงได้รวมเป็นพลัง มาตั้งอยู่ในจิตใจของทุกคน
เพื่ออำนวยผลในการสร้างความสะอาด สว่าง สงบ
ให้เกิดขึ้น สำเร็จเป็นความรอดปลอดภัยมั่นคงยั่งยืน
และบรรลुถึงสันติสุข ด้วยหวังว่าความสะอาดบริสุทธิ์
ที่แท้จริง จะได้กลับคืนมาจากมือมาร.

อุดมการณ์ของมนุษย์

เมื่อใดเห็นด้วยปัญญาว่า โลกนี้ไม่มีค่าอะไรมากไปกว่าเศษหญ้าเศษไม้ เมื่อนั้นเขาย่อมไม่ปรารถนาสิ่งใดๆ นอกจาก “สิ่งที่ไม่มีการเกิดใหม่อีกต่อไป” ดังนี้แล.

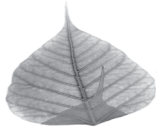
พุทธภาษิต

ยอดมนุษย์

- ❖ ผู้มีความดียอดเยี่ยม ย่อมตั้งตนอยู่ในที่ต่ำ
- ❖ ติดต่อกับทุกคนด้วยความเมตตา มีวาจาสัตย์
- ❖ เมื่ออยู่ในตำแหน่งปกครอง ย่อมมีการปกครองที่ดี (โดยธรรม)
- ❖ ทำงานเต็มตามความสามารถ
- ❖ และทำในเวลาที่เหมาะสม

(จาก ส่องตะเกียง ของ ล.เสถียรสุด)

คำนำ

(ในการพิมพ์ครั้งที่ ๘)

“คู่มือมนุษย์” เป็นผลงานอมตะของพุทธทาสภิกขุ ที่ได้รับการกล่าวขานในฐานะเป็นแสงธรรมส่องทางให้ผู้คนได้เดินไปสู่ความสุข และความสำเร็จตามเป้าหมายของพุทธศาสนามานานกว่า ๕ ทศวรรษ ยิ่งปัจจัยที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์มีขอบเขตมากขึ้นเท่าใด ความจำเป็นที่จะต้องมี “คู่มือ” ในการดำเนินชีวิตของคนเราก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

พระอธิการเฉลิม ชุตินฺธโร หรือ ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร ได้เฝ้าศึกษางานของอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ณ สวนโมกข์เป็นเวลานาน ๑๐ ปี จนได้รับความไว้วางใจ

ให้เป็นผู้อ่านหนังสือหลายเล่ม รวมทั้งคู่มือมนุษย์เล่มนี้ โดยที่ทั้งผู้เขียนและผู้ย่อต่างก็มีเป้าประสงค์เดียวกันคือ เพื่อให้เป็น “คู่มือ” ที่อยู่ใกล้มือ สามารถนำติดตัวไปในทุกแห่ง และหยิบใช้ได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งก็ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก จนมีการจัดพิมพ์ซ้ำแล้วถึง ๗ ครั้ง

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๘ นี้ ก็ยังคงรูปเล่มกะทัดรัดเช่นเดิม แต่ได้มีการออกแบบปกและจัดรูปเล่มใหม่ เพื่อให้เป็นหนังสืออ่านมากยิ่งขึ้น จึงหวังว่า “คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ” เล่มนี้ จะเอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาและปฏิบัติธรรมให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของผู้เกี่ยวข้องทุกประการ

สำนักพิมพ์สุภาพใจ

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓

คำนำ

(ในการพิมพ์ครั้งที่ ๕)

ในการทำหนังสือมีหลักสำคัญอยู่ว่า เนื้อเรื่องถูกต้องสมบูรณ์ ตัวหนังสือและวรรคตอนไม่ผิดพลาด ทั้งมีศิลป์ในการจัดวางรูปแบบตลอดเล่ม ยอมรับว่า ตั้งแต่การพิมพ์มาถึงครั้งที่ ๔ ไม่มีการตรวจแก้ไข ทั้งๆ ที่เห็นว่ามีที่ผิดอยู่ไม่น้อย เพราะไม่มีเวลา คิดเสียว่าท่านผู้อ่านคงแก้ไขเองได้ นี่เป็นความมั่งง่ายที่ไม่ควรให้อภัยในการทำหนังสือ บางสำนักมีการขอร้องแกมอ้อนวอนให้ท่านผู้อ่านช่วยแก้คำผิดส่งไปให้ แล้วนำรายชื่อพร้อมคำขอบคุณลงพิมพ์ในหนังสือที่ช่วยตรวจแก้ไข

ในการพิมพ์ตำราเรียนของนักเรียน ก็ยังมีที่พิมพ์ผิด แม้ในการพิมพ์หนังสือ “พระไตรปิฎก” (แปลไทย) ก็มีที่ผิดอยู่ไม่น้อย แต่ยังไม่มีการขอร้องท่านผู้อ่านให้ช่วยแก้ คงคิดว่าไม่มีที่ผิด

ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการทำหนังสืออย่างใด ก็ตามเป็นการแสดงถึงความบกพร่อง และการไม่รับผิดชอบของผู้จัดทำ พร้อมกันนี้ เป็นการแสดงถึงการไม่เคารพต่อท่านผู้อ่านด้วย การเขียนคำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๕ นี้ เพียงแต่ต้องการจะบอกท่านผู้อ่านว่า โดยอาศัยความร่วมมือของสำนักพิมพ์ “สุภาพใจ” ได้มีการตรวจแก้อย่างดีตลอดเล่ม เพื่อให้สมกับที่เป็นหนังสือธรรมะ และเพื่อความสบายใจของท่านผู้อ่าน ขอบอกว่าการพิมพ์ครั้งนี้สมบูรณ์ที่สุด

ในการตรวจแก้ครั้งนี้ พบที่ผิดไม่ต่ำกว่า ๑๓ แห่ง เช่น “ที่มีแจ้งผู้รู้” แก้เป็น “ที่มีผู้รู้แจ้ง” ดังนี้ เป็นต้น บางแห่งมีการเขียนใหม่เพื่อให้ได้ความชัดเจนขึ้น ทั้งหมดนี้

ขอยก “บุญกุศล” ให้แก่สำนักพิมพ์ “สุภาพใจ” ด้วยการขอขอบคุณและอนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

ภิกขุ จ. ชุตินฺธโร

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

คำปรารภ (ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒)

เนื่องจาก “ชาวพุทธมูลนิธิ” มีความประสงค์ในการพิมพ์หนังสือแจกแก่สมาชิกเป็นครั้งคราว เพื่อเป็นการอนุโมทนาต่อท่านเจ้าของทุน ในงบประมาณประจำปี ๒๕๒๕ นี้ คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่าควรจัดพิมพ์หนังสือ “คู่มือมนุษย์” (ฉบับย่อ) ที่เคยลงพิมพ์ในนิตยสาร “ชาวพุทธ” ของพุทธนิคม เชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ เพราะเห็นว่ามีความมีประโยชน์มาก เป็นหนังสือที่รวมหลักธรรมสำคัญไว้ทั้งหมด ตั้งแต่ต้นจนบรรลุผลสุดท้ายถึงนิพพาน ดังปรากฏในบทสรุปความข้อรองสุดท้ายที่ ๑๔๘ ว่า :-

“พุทธศาสนาคือวิชา หรือระเบียบปฏิบัติ เพื่อให้รู้จักสิ่งทั้งปวงถูกต้องตามที่เป็นจริงว่า เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เนื่องจากไม่รู้ตามที่เป็นจริง จึงมีอุปาทานยึดติดว่าตัวเราของเรา ทางดำเนินเพื่อการปล่อยวางความยึดติดได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อเจริญไตรสิกขาสมบูรณ์แล้ว ทำให้รู้จักขั้น ๕ ตามเป็นจริงว่ามีใช้ตัวเราของเรา จึงปล่อยวางได้ วิธีเจริญไตรสิกขามี ๒ ประการ คือ ตามวิถีธรรมชาติ กับตามหลักวิชา เป็นการทำให้พ้นจากโลกียภูมิ บรรลุโลกุตตรภูมิ ด้วยการละสังโยชน์ ๑๐ เข้าถึงความเป็นพระอริยบุคคล ๔.” ดังนี้.

เหตุที่ต้องพิมพ์ “ฉบับย่อ” ก็เพราะเห็นว่า “ฉบับเต็ม” ได้จัดพิมพ์ไปอย่างแพร่หลายกว้างขวางแล้ว เป็นที่สนใจพอใจของท่านผู้อ่านโดยทั่วกัน ถึงกับบางท่านมีความเห็นว่า มีหนังสือ “คู่มือมนุษย” เพียงเล่มเดียวก็พอแล้ว เมื่อเป็นอย่างนี้ ควรจะเป็นหนังสือที่น่าติดตัวไปเป็นประจำ แต่เล่มใหญ่คงสะดวกน้อยกว่าเล่มเล็ก

เป็นแน่ ในการย่อนั้น ทำให้เนื้อหนังสือลดลงกว่าครึ่ง
เล่มเดิมมี ๓๓๑ ข้อ เมื่อย่อแล้วคงเหลือเพียง ๑๔๙ ข้อ
ย่อมสะดวกในการนำติดตัวไป.

อีกประการหนึ่ง เมื่ออ่านเล่มใหญ่เข้าใจแล้ว ในการ
ทบทวนนั้น มีความจำเป็นแต่เพียงหัวข้อหรือใจความ
เท่านั้น ฉบับย่อย่อมอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในข้อนี้
เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ในการศึกษาทุกท่านควรจะได้
ทำการย่อด้วยตนเอง แต่เมื่อมีผู้ย่อให้แล้วก็เป็นการง่ายขึ้น.

เมื่อมีการย่อลงพิมพ์ในนิตยสาร “ชาวพุทธ” เพียง
บทแรกๆ คุณปุ่น จงประเสริฐ เจ้าของ “คู่มือมนุษย์”
(ฉบับเดิม) ได้เขียนจดหมายขอร้องมิให้พุทธนิคม
เชียงใหม่จัดพิมพ์รวมเล่มฉบับย่อนั้น คงกลัวว่าฉบับเดิม
จะขายไม่ออก เพราะเห็นว่า “ได้ความกะทัดรัดดีกว่า
ฉบับเดิม” ท่านอาจารย์พุทธทาสก็ยังได้กล่าวอย่างนั้น
แต่บัดนี้ คุณปุ่นได้ถึงแก่อนิจกรรมไปแล้ว เป็นอันหมด
พันธะในข้อนี้ “ชาวพุทธมูลนิธิ” จึงได้จัดพิมพ์รวมเล่ม

ตามความประสงค์ดังกล่าวแล้ว ขอวิญญานของคุณปุณ
จงได้รับส่วนบุญกุศลในการนี้ด้วยเถิด.

นอกจากพิมพ์แจกแก่สมาชิกของมูลนิธิและสมาชิก
นิตยสาร “ชาวพุทธ” แล้ว เพื่อให้เจ้าของทุนได้รับอานิสงส์
ยิ่งขึ้น จึงได้จัดพิมพ์แจกแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจด้วย
โดยหวังว่า จักได้เป็นคู่มือของทุกท่านอย่างกว้างขวาง.

ในการพิมพ์ครั้งนี้ พิมพ์จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม
แบ่งเป็นสองส่วน คือแจกไปส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่ง
จำหน่ายในราคาถูก เพื่อรวบรวมเงินเป็นทุนในการพิมพ์
ครั้งต่อไป.

เกี่ยวกับภาพหน้าปก ได้คิดอยู่เป็นนานว่า ควรจะ
ใช้ภาพอะไรดี บังเอิญไปพบภาพแสตมป์วันเด็กแห่งชาติ
๒๕๒๖ เป็นรูปเด็กกำลังกวาดขยะ เห็นเข้าที่ดี ทำให้
ตกลงใจทันทีว่า “สมควรแล้ว” เพราะคู่มือมนุษย์ก็คือ
“ไม่กวาด” ได้แก่ “สัมมาทิฐิ” หรือสติปัญญาในการ

กวาดกิเลสออกจากใจ สมดังพระพุทธภาษิตที่ว่า “ปณฺญา ปริสุทฺธิ - บุคคลบริสุทธิ์ด้วยปัญญา” ดังนี้ ขอกรรมไปรษณีย์โทรเลขจงมีส่วนในบุญกุศลครั้งนี้ ด้วยเถิด.

ในที่สุดนี้ ขออธิษฐานให้ความหมายแห่ง “คู่มือ มนุษย์” คือสัมมาทิฏฐิ จงได้รวมเป็นพลังมาตั้งอยู่ใน จิตใจของทุกคน เพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างความสะอาด สว่าง สงบ ให้เกิดขึ้น สำเร็จเป็นความรอดปลอดภัย มั่นคงยั่งยืนและบรรลुถึงสันติสุข ด้วยหวังว่าความ สะอาดบริสุทธิ์ที่แท้จริง จะได้กลับคืนมาจากมือมาร.

ขอท่านเจ้าของทุน “ชาวพุทธมูลนิธิ” และพุทธ-บริษัททั้งหลายโปรดได้พร้อมใจกันอนุโมทนาในกุศล เจตนาแห่งการจัดพิมพ์หนังสือ “คู่มือมนุษย์” (ฉบับย่อ) นี้ ให้สำเร็จประโยชน์ด้วยการสร้างสัมมาทิฏฐิให้เกิดขึ้น เป็นความรอดปลอดภัยบรรลุความสงบสุขตลอดกาล นานจงทุกท่านเทอญ.

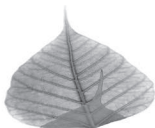
ขออนุโมทนาและขอบคุณต่อ คุณนิพันธ์ ลัจจวณิชย์
ในฐานะผู้ประสานงานในการจัดพิมพ์ และคุณพิมลพร
อ่อนจำรัส ผู้ถอดแบบหน้าปก.

“ชาวพุทธมูลนิธิ”

สวนพุทธธรรม (วัดอุโมงค์)

ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๖

คำปรารภ (ในการพิมพ์ครั้งที่ ๑)

เนื่องจาก น.ส.พ. ชาวพุทธ มีจุดมุ่งหมายเผยแพร่คำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาส แห่งสวนโมกข์ฯ ไชยา ให้กว้างขวางอยู่ด้วยประการหนึ่ง จึงได้แสวงหาเรื่องของท่านนำลง น.ส.พ. ชาวพุทธเสมอมา บัดนี้ได้พิจารณาเห็นว่า หนังสือ “หลักพุทธศาสนา” อันเป็นคำบรรยายของท่านที่แสดงอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษารุ่นแรก พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นหนังสือที่มีคุณประโยชน์ยิ่งเล่มหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา จึงคิดจะนำลง น.ส.พ. ชาวพุทธเป็นรูปฉบับย่อ เพื่อให้เหมาะสมกับหน้ากระดาษอันน้อย

ของ น.ส.พ. ชาวพุทธ จึงพร้อมใจกันมอบภาระในการ
ย่อนหนังสือเล่มนี้ ให้แก่ ภิกขุ จ. ชุตินฺธโร ผู้ซึ่งเคย
ประจำอยู่ที่สวนโมกข์ฯ ไซยา (ขณะนี้มาพักอยู่ที่
เชียงใหม่) เป็นผู้จัดทำ ขออนุโมทนาในกุศลกรรมของ
ท่านผู้ย่อไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

กองบรรณาธิการ

คำนำ

ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ย่อความจากหนังสือ “หลักพระพุทธศาสนา” ของท่านอาจารย์พุทธทาส เพื่อลงพิมพ์ใน น.ส.พ. ชาวพุทธ ข้าพเจ้ายินดีรับทำด้วยความเต็มใจ เพราะเป็นการต้องตามความประสงค์ของท่านเจ้าของเรื่อง แต่ยั้งรู้สึกหนักใจอยู่ข้อหนึ่งว่า ผู้มีความรู้ชั้นศิษย์ จะสามารถย่อเรื่องของท่านผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรมชั้นอาจารย์ได้อย่างไร ครั้นเห็นว่าควรทำดีกว่าไม่ทำ เพราะอย่างน้อยจะเป็นการแนะนำให้มีการรู้จักหนังสือเล่มสำคัญนั้นอย่างกว้างขวางและทั้งจักเป็นประตูเปิดให้มีการเข้าถึงหนังสือเล่มใหญ่นั้นด้วย จึงตัดสินใจ

ทำการย่อทันที หากการย่อหนังสือเล่มนี้ มีผลเพียงทำให้ท่านทั้งหลาย ได้รู้จักหลักสำคัญของพระพุทธศาสนาว่าคืออะไร มีอยู่อย่างไร ก็นับว่าเป็นการได้รับผลสูงสุดตามเจตนาของผู้ย่อแล้ว ส่วนการเก็บเกี่ยวผลที่พิเศษยิ่งกว่านี้ ขอยกให้เป็นหน้าที่ของท่านผู้อ่านเอง.

ขอเรียนให้ทราบไว้ในที่นี้เสียด้วยว่า มีคนเป็นจำนวนมากที่ได้นำหลักเกณฑ์ในหนังสือเล่มนี้ ไปใช้เป็นคู่มือในการแก้ทุกข์ประจำวันได้เป็นอย่างดี ท่านผู้บรรยายเองก็ได้ยืนยันคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ ไว้ในตอนท้ายแห่งคำอนุโมทนาของหนังสือ “คู่มือมนุษย์” (หลักพระพุทธศาสนาฉบับเล็ก) ว่า “หนังสือเล่มนี้จะเป็นบันไดขั้นต้น หรือเป็นหนังสือเล่มแรก ที่ถ้าศึกษาให้ละเอียดลออแล้ว จะสะดวกแก่การศึกษาธรรมะในขั้นสูงอื่นๆ ที่ข้าพเจ้าเคยแสดงไว้ในที่ต่างๆ สืบไปโดยแน่นอน”.

องค์การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดียได้ให้ความสำคัญของหนังสือนี้ไว้ว่า “เป็นหนังสือยอดเยี่ยม

แห่งยุคกิ่งพุทธกาล” องค์การฯ จึงได้ตัดทอนหนังสือเล่มนั้นให้สั้นเข้า (ไม่ใช่ย่อ) จัดเรียงบทและให้ชื่อบทใหม่ ชื่อหนังสือก็เปลี่ยนใหม่เป็น “คู่มือมนุษย” เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยประสงค์จะให้ เป็นคู่มือในการแก้ทุกข์ของชาวโลกได้เป็นประจำวันจริง ๆ และทั้งยังปรารถนาที่จะให้มีการแปลจาก “คู่มือมนุษย” เป็นภาษาต่างประเทศอีกด้วย ทั้งนี้เพราะองค์การฯ ได้มองเห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ว่า “เป็นหนังสือเล่มเดียวที่ชาวโลกจำเป็นต้องมี” ในการย่อลง น.ส.พ. ชาวพุทธครั้งนี้ ก็ถือเอาหนังสือ “คู่มือมนุษย” ดังกล่าวเป็นหลัก เพราะทำได้ง่ายและสะดวกกว่าเล่มใหญ่ หวังว่าท่านผู้อ่านทั้งหลาย คงเข้าถึงหลักพระพุทธศาสนาที่แท้จริง โดยทางลัดและง่ายนี้โดยทั่วถึงกัน.

ภิกขุ ฉ. ชุตินฺธโร

สารบัญ

คำนำ (ในการพิมพ์ครั้งที่ ๘)	๖
คำนำ (ในการพิมพ์ครั้งที่ ๕)	๘
คำปรารภ (ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒)	๑๑
คำปรารภ (ในการพิมพ์ครั้งที่ ๑)	๑๗
คำนำ	๑๙
ท่านชอบพุทธศาสนาในเหลี่ยมไหน	๒๕
พุทธศาสนามุ่งซื้ออะไรเป็นอะไร	๓๕
ลักษณะสามัญของสิ่งทั้งปวง (ไตรลักษณ์)	๔๕
อำนาจของความยึดถือ (อุปาทาน)	๕๗
ขั้นของการปฏิบัติศาสนา (ไตรสิกขา)	๖๗
คนเรายึดถืออะไร (เบญจขันธ์)	๗๗

การทำให้รู้แจ้งตามวิถีธรรมชาติ

๘๙

การทำให้รู้แจ้งตามหลักวิชา

๑๐๗

ลำดับแห่งการหลุดพ้นจากโลก

๑๒๕

สรุปความ

๑๔๒

๑

ท่านชอบพุทธศาสนา ในเหลี่ยมไหน

ทุกศาสนามีมูลเหตุมาจากความกลัว นับตั้งแต่
กลัวภัยธรรมชาติ จนถึงกลัว เกิด แก่ เจ็บ ตาย หรือ
กลัวกิเลส วิธีปฏิบัติเพื่อให้รอดพ้นจากความกลัวนั้นๆ
เรียกว่า “ศาสนา” เช่นมีการบูชาบวงสรวงอันนวย
เป็นต้น. (๑)

พุทธศาสนา มีมูลมาจากกลัวความเกิด แก่ เจ็บ
ตาย หรือ กลัวกิเลส อันเป็นตัวทุกข์หรือเหตุให้เกิดทุกข์

วิธีปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ คือ การพิจารณาให้รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวงตามเป็นจริงด้วยตนเองว่า “อะไรเป็นอะไร” เมื่อเห็นจริงก็ปฏิบัติถูกต้องสิ่งทั้งปวง การปฏิบัติถูกนั้นเองเป็นทางดับทุกข์ การบูชา บวงสรวง อ้อนวอน การรदनํามนต์ ตลอดจนการนับถือเทวดา หรือดวงดาว มิใช่ทางดับทุกข์ ตามหลักแห่งพุทธศาสนา (๒)

พุทธศาสนาได้หลายเหลี่ยม เช่นเดียวกับศาสนาอื่นๆ ตามแต่สติปัญญาความรู้ความเข้าใจของผู้ดู คัมภีร์ของศาสนาต่างๆ หรือพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนา จึงมีการเพิ่มเติมเข้าไปอีกมาก ตามความเห็นของคนชั้นหลัง จนเกินขอบเขต โดยเฉพาะในพระพุทธศาสนา ได้มีการหลงถือเอาพิธีต่างๆ เล็กๆ น้อยๆ เช่น พิธีเช่น วิญญาณของพระพุทธเจ้าเป็นต้นว่าเป็นพุทธศาสนา พิธีบางอย่างได้ห่อหุ้มความหมายเดิมให้สาบสูญไป เช่น พิธี “บวชนาค” ได้มีการทำขวัญนาค มีการฉลองกันใหญ่โต บวชไม่กี่วัน ลีอกออกมายังเหมือนเดิม การบวชสมัย

พระพุทธเจ้า ผู้ได้รับอนุญาตจากบิดามารดาแล้วปลีกตัวออกจากเรือนไปหาพระ การบวชเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ ทางบ้านไม่มีหน้าที่ทำอะไรเลย พิธีที่เพิ่มขึ้นเหล่านั้นไม่ได้ทำให้ผู้บวชดีขึ้น บางคนสึกไปแล้วกลับเร็วกว่าเก่าก็มี จึงเป็นการทำให้หมดเปลืองทรัพย์ และแรงงานไปเปล่าๆ.

(๓)

เรื่อง “กฐิน” ก็เช่นกัน ความมุ่งหมายเดิมมีว่า ให้พระทุกรูปทำจีวรใช้เอง ให้พร้อมเพรียงกัน ทำด้วยมือ ตนให้หมดความถือตัว โดยให้ลดตัวเองมาเป็นกุลีเท่ากัน หมด แต่เดี๋ยวนี้กฐินกลายเป็นเรื่องมีไว้สำหรับประกอบ พิธีหรรษาหาเงิน เอิกเกริกเฮฮาสนุกสนานพักผ่อนหย่อนใจ โดยไม่ได้รับผลสมความมุ่งหมายอันแท้จริง.

(๔)

ลักษณะดังกล่าวมานี้ เรียกว่าเป็น “เนืองอก” ของ พุทธศาสนา ซึ่งมีมากมายหลายร้อยอย่าง จัดเป็นเนื้อ ร้ายชนิดหนึ่งที่ยกออกมาปิดบังเนื้อดีหรือแก่นแท้ของ พุทธศาสนาให้ค่อยๆ เลือนหายไป นิกายต่างๆ ก็เกิดขึ้น

หลายสิบ ที่กลายเป็นพุทธศาสนาอย่างนิกายตันตระ ซึ่งเนื่องกับการมรณโง่ก็มี จำเป็นที่จะต้องแยกพุทธศาสนาเดิมแท้ไว้ให้ได้เสมอ ไม่หลงยึดถือเอาพิธีรีตองต่างๆ ที่เป็นเปลือกหุ้มภายนอก จนมีการปฏิบัติผิดจากความมุ่งหมายที่ถูกต้อง ควรยึดเอากายวาจาบริสุทธิให้เป็นที่ตั้งของจิตบริสุทธิ์ เพื่อให้เกิดปัญญาว่า “อะไรเป็นอะไร” ที่ถูกต้องแล้วประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น ดังนี้เรียกว่าปฏิบัติถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา. (๕)

พุทธศาสนาแท้ ก็ยังมีหลายแง่หลายมุมที่ทำให้เกิดการจับฉวยเอาไม่ถูกความมุ่งหมายเดิม เช่น ถ้ามองดูด้วยสายตาของนักศีลธรรมก็จะเห็นว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งศีลธรรม เพราะมีการกล่าวถึง บุญบาป ดีชั่ว ความซื่อตรง ความกตัญญูทศเวที ความสามัคคี ความเป็นผู้เปิดเผยตนเอง เหล่านี้เป็นต้น คนส่วนมากมองเห็นพุทธศาสนาในฐานะเป็นศีลธรรมเท่านั้น. (๖)

พุทธศาสนาชั้นสูงกล่าวถึงสัจธรรมที่ลึกซึ้งเร้นลับ
 ได้แก่ ความรู้เรื่องความว่างเปล่าของสิ่งทั้งปวง (สุญญตา)
 เรื่องความไม่เที่ยง (อนิจจัง) เรื่องความทุกข์ (ทุกขัง)
 เรื่องความไม่ใช่ตัวตน (อนัตตา) หรือเรื่องที่เปิดเผยถึง
 ความจริงว่า ทุกข์เป็นอย่างไร เหตุให้เกิดทุกข์เป็นอย่างไร
 ความดับสนิทของทุกข์เป็นอย่างไร และวิธีปฏิบัติ
 ให้ถึงความดับทุกข์เป็นอย่างไร อันเป็นความจริงที่เด็ด
 ขาดเปลี่ยนแปลงไม่ได้ (อริยสัจ) ซึ่งทุกคนควรรู้
 พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสัจธรรมนี้ แต่ยากที่คนธรรมดา
 จะมองเห็น. (๗)

พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนา หรือระเบียบ
การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น ได้แก่ คีล สมาธิ ปัญญา
 ความหลุดพ้น (วิมุตติ) ปัญญาที่รู้เห็นความหลุดพ้น
 (วิมุตติญาณทัสสนะ) พุทธศาสนาในส่วนนี้ หมายถึงทาง
 ที่เอาตัวรอดโดยตรง (๘)

พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นจิตวิทยาชั้นสูง ดังที่

รวบรวมไว้ในคัมภีร์อภิธรรมปิฎก บรรยายถึงลักษณะของจิตไว้อย่างกว้างขวางน่าอัศจรรย์ที่สุด แยกคายหรือลึกลับกว่าความรู้ทางจิตวิทยาของโลกปัจจุบัน. (๙)

พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นปรัชญาและวิทยาศาสตร์
คือส่วนที่เห็นแจ้งชัดได้ด้วยการพิสูจน์แต่ทดลองมิได้ กับส่วนที่เห็นแจ้งด้วยตาเนื้อหรือตาใน และพิสูจน์ทดลองได้ ความรู้เรื่องสุญญตาเป็นปรัชญาสำหรับผู้ที่ยังไม่บรรลุนิพพาน แต่เป็นวิทยาศาสตร์สำหรับผู้บรรลุนิพพาน หลักพุทธศาสนาบางประเภทเป็นวิทยาศาสตร์โดยส่วนเดียว เพราะอาจพิสูจน์ให้เห็นแจ้งชัดได้ด้วยสติปัญญา เช่นเรื่องอริยสัจเป็นต้น. (๑๐)

พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นหลักวัฒนธรรม มีคำสอนหลายข้อที่ตรงกับหลักวัฒนธรรมทั้งทางกายและทางจิต ตรงกับหลักวัฒนธรรมสากล ที่เป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธโดยเฉพาะ ซึ่งดีกว่าสูงกว่าวัฒนธรรมสากลอย่างมากมายก็ยังมี. (๑๑)

คู่มือมนุษย์ ฉบับย่อ

โดยพระภิกษุผู้ย่อ “ไกรวัลยธรรม” ฉบับที่ท่านพุทธทาสภิกขุประสงค์จะพิมพ์

เป็นหนังสือรวมหลักสำคัญทางพุทธศาสนา

ตั้งแต่ต้นจนบรรลุผลสุดท้ายถึงนิพพาน

ทำให้เข้าถึงหลักที่แท้จริงโดยทางลัดและง่าย

เหมาะสำหรับนำติดตัวไปในที่ต่าง ๆ เป็นประจำ

ใช้เป็นคู่มือแก้ทุกข์ประจำวันได้เป็นอย่างดี

แนะนำให้รู้จักและเปิดประตู

สู่คู่มือมนุษย์เล่มใหญ่ (ฉบับสมบูรณ์) โดยง่าย

สุภาพใจ

@booktime

AA 0240

ISBN 978-616-14-0043-9

9 786161 400439

50-

ศาสนาและปรัชญา